

пътуването си от Мелник за Рилския манастир. В архитектурно отношение храмът представлява трикорабна базилика. Корабите са разделени с два реда колони, свързани с арки, които имат сложен профил. Притворът е отворен, а колонадата продължава чак до камбанарията и огражда двора. Уни-

калното на тази църква е, че камбанарията е изнесена встрани от нея. През втората половина на XIX век църквата е достроявана и изографисвана с доброволните дарения на българите от града. През 1879 г. българите канят зографи, които да изпишат стените. В интериора на храма доминира богато резбованият иконостас, изработен по

подобие на този в църквата в Рилския манастир, дело на майстори от Дебърската художествена школа. Голяма част от иконите е дело на майстори от Банската и Самоковската художествена школа, а стенописите – на зографите от Банската художествена школа Михалко Голев и Димитър Сирлещов. През 80-те години на миналия век част от постройките са били застрашени от срутване. За да запази това архитектурно богатство, община Благоевград започва реставрацията на квартала. Външният облик на къщите обаче е запазен. В днешно време две от тях са частни, а останалите са „приютили“ галерии, работилници за производство на керамика, центрове по живопис. В част от къщите посетителите могат да видят нагледно как се шият обувки или се правят тъпани. Друга част от къщите са превърнати в хотелчета и уютни кафенета за гостите на града. Във Вароша са разположени и Регионалният исторически музей и дирекцията на Национален парк „Рила“.

Д-р Красимира Мархалева

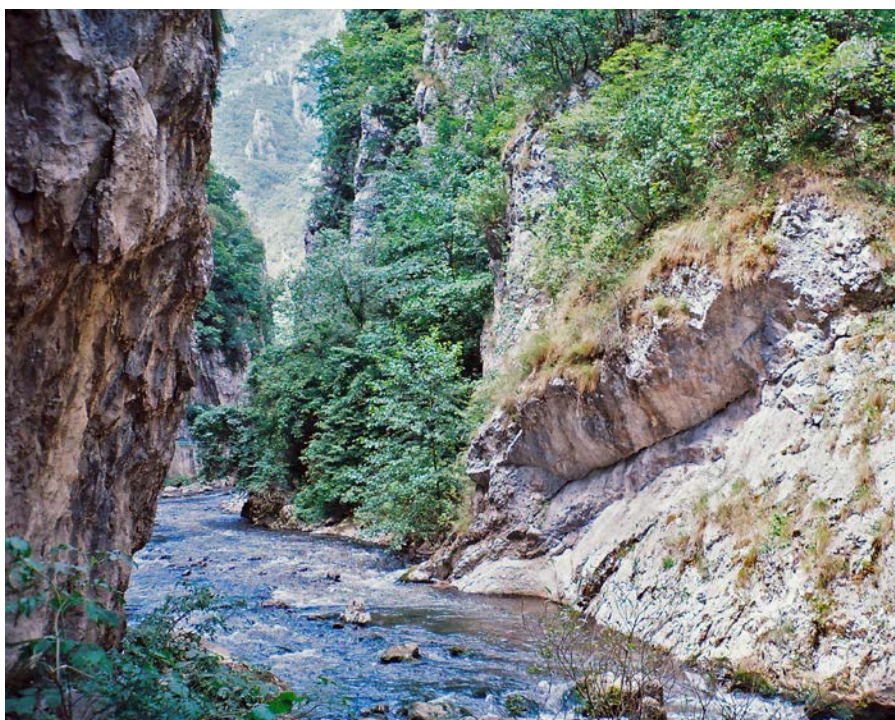
Снимки: Красимира Мархалева

По ждрелото на река Ерма

Ако сте любители на планинския туризъм, можете да го практикувате само на 80 км от София. Дивата при-

рода на Трънския край, разположен в котловината Знеполе, смятана за едно от най-студените места в Бъл-

гария, дава възможност за подобно приключение. Само на 3 км от град Трън водите на р. Ерма, носейки се стремглаво върху скалисти брегове и скачайки от камък на камък, в продължение на хилядолетия са „издълбали“ дълбока теснина във варовика и са образували ждрело със стръмни гористи склонове, известно като „Трънско“ или „Ломнишко“, по името на близкото село Ломница. Районът е изключително планински – венец от планини прави мястото живописно и му придава романтичен вид. От върха на близката планина Руй пред туристите се разкрива панорамна гледка към Осоговската планина, Рила и Милевската планина. През 1961 г. ждрелото е обявено за природна забележителност и защитена територия. Днес ждрелото е един от 100-те национални исторически обекта на България. В „българската част“ на ждрелото от двата бряга на реката се издигат скали с внушителната височина 200 м,

наречени Манастирището и Жилав камък. В най-ниската част разстоянието между скалите достига едва 3–4 м. Човек има усещането, че на това място скалите като че ли искат да смачкат реката. В теснината може да се види 4-метров водопад. Непосредствено пред самото ждрело над река Ерма се издига 35-метров дървен мост. Гледката оттам спира дъха на посетителите при вида на внушителните скални образувания по течението на реката, на входовете на карстови пещери, на буйните водопади и водни прагове, които създават чудесни условия за планински туризъм. Според познавачи на този край дългият 300 м тунел при ждрелото напомня сцена от сюжет от романите на Джон Толкин. Пътеката слиза към реката, откъдето продължава по склона от другата ѝ страна. Следва 30-минутно изкачване до върха Манастирището, откъдето се разкрива чудна панорамна гледка към долината на река Ерма. Този приказно красив край може да се опознае и от по-неопитни туристи

чрез откритата през 2002 г. и добре поддържана Трънска екопътека, изградена по програмата ФАР и по инициатива на Българската асоциация за селски и екотуризъм. Тя се състои от равни участъци, стръмни изкачвания и слизания, мостове и стълби. Самата пътека започва от южната част на ждрелото, дълга е 13 км и може да бъде обходена за около 8 часа. Друг изходен пункт на екопътеката е село Банкя, където се намира първата лятна къпалня с плаж в България. От селото води началото си друго великолепно ждрело, Ябланишкото, приело името на десния приток на Ерма, р. Ябланица.

Прелиствайки туристическите справочници, с нескрито любопитство проследяваме туристическия „маршрут“ на река Ерма. Тя извира на територията на съседна Сърбия, от западните склонове на планината „Кървав камък“ (на около 4 км от Власинското езеро), завива на североизток и близо до с. Стрезимировци навлиза в българска територия. След това реката поема в посока към историко-географската област Знеполе, преминава през град Трън и, завивайки на север,

образува живописното ждрело. Точно преди ждрелото р. Ерма приема водите на малката рекичка Ломница, а няколко метра по-нататък и на своя десен приток, р. Ябланица. Веднага след това Ерма напуска България и се връща в Сърбия. Там реката образува красивото Погановско ждрело, на името на намиращия се наблизо манастир. Ерма завършва своя път, вливайки се в р. Нишава. Прокараната граница със Сърбия по билото на планината Руй преди близо един век разделя ждрелото на „българско“ и „сръбско“ и прави невъзможно навлизането в сръбската му част по протежението на реката. Намесата на политиката ни кара да прибегваме до абсурдни маршрути. За тази цел трябва да пропътуваме още 180 км, т.е. да прекосим София, Сливница, Калотина и Димитровград, български селца от т. нар. Западни покрайнини и след около 20 км да се озовем пред Погановския манастир, обграден отвсякъде с внушителни по размери скали. Оттам започва разходката ни из сръбската част на ждрелото. Ако продължим по течението на Ерма на сръбска територия, може да стигнем и до т. нар. Звонски бани – балнеосанаториум с добра хотелска база, посещавана от хора с бъбречни и дерматологични проблеми.

Трънският край е интересен и с живата природа. Тук се срещат изключително редки и красиви растителни видове, като смрадликата и т. нар. райхенбахова перуника, която може да се види през месец юни. Макар че днес се смята за един от на-дивите и изостанали райони както в България, така и в Сърбия, в миналото Трънският край съвсем не е бил непознат за пътешествениците. В своите пътеписи от обиколките си из България през 80-те години на XIX век К. Иречек подробно описва Трънския край, като го нарича „Българската Швейцария“. Десет години след него тукашната дива природа кара писателя Алеко Константинов – Щастливеца да изпадне в захлас от гледката, която се открива пред очите му, описвайки я в пътеписа „Какво? Швейцария ли?“: „Още малко, още един хълм... Погледнете сега!... В този момент ще въздъхне ли някой за Тирол и Швейцария, че да го ца-

пна по устата!... Господааа! Гледайте бе, гледайте хубости, гледайте чудеса... Защо е тъй беден човеческият език, защо е тъй слабо моето перо! Е, как да опиша сега ония колосални порти, образувани от разноцветни скали, в които е прикован моят поглед? Как да опиша фантастичните фигури, които гледам през тия порти? Как да дам понятие за тая райска долина, окръжена с всевъзможни лесисти хълмове? Мога ли да схвана неизчислимите оттенъци в игрите на светлината и цветовете? Всички сили и способности немеят пред туй подавялюще величие и всичко се съсредоточва в зрението, в нямото благоговейно съзерцание... Да ми е да хвана целия свят за яката, да го дотъртя дотука и да им извикам: – Гледайте бе, дураци, какво се врите из вашите вмирисани градове и села!...“

Още по-интересен е послесловът на пътеписа: „Ще доживеем ли до свободни екскурзии по Пирин и Шар планина, господа туристи?“ По ирония на съдбата по онова време двете части на ждрелото са били разположени на българска територия, докато Пирин планина е била извън пределите на България.

Д-р Красимира Мархалева